

معرفی کتاب: بسیج در پرتو قانون

فصلنامه مطالعات بسیج، سال ششم، شماره ۲۱ - ۲۰، پائیز و زمستان ۱۳۸۲

سید مصطفی ترابی و نبی‌اله روحی، بسیج در پرتو قانون، (تهران: سازمان تحقیقات خودکفایی بسیج، ۱۳۷۹)،

همواره ضرورت وجود مجموعه‌ای شامل کلیه قوانین و مقررات بسیج به ویژه در نیروی مقاومت بسیج احساس می‌شود. مجموعه حاضر پاسخی است به این نیاز اساسی که با هدف گردآوری و ارائه قوانین بسیج اعسم از قوانین و مقررات مجلس شورای اسلامی، آئین‌نامه‌ها و مصوبات هیأت وزیران، بخشنامه‌ها و ابلاغیات سازمان امور اداری و استخدامی کشور و بخشنامه‌ها و ابلاغیه‌های داخلی سازمان‌ها و نهادها تدوین شده است. بدین لحاظ تسهیل و تسریع دستیابی افراد و سازمان‌های ذیربط و علاقه‌مند به قوانین و مقررات بسیج و آشنایی و بازشناسی این قوانین به خیل عظیم بسیجیان کشور، به عنوان مخاطبان و بهره‌برداران اصلی، از اهداف عمده مجموعه حاضر به شمار می‌آید. این مجموعه شامل فهرست مندرجات، پیشگفتار و پنج فصل است، که هر قسمت جداول و بخش‌های مختلفی دارد که در هر قسمت به صورت مشروح مندرجات فصول بررسی می‌شوند.

قسمت اول فهرست مندرجات این کتاب، شامل قوانینی است که از سوی مجلس شورای اسلامی در خصوص بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به تصویب رسیده‌اند.

قسمت دوم این بخش، مربوط به دو مورد ابلاغیات نخست وزیر و یک مورد بخش‌نامه‌های ستاد پشتیبانی جنگ است. سایر مندرجات این بخش ۱۳ مورد مربوط به سازمان امور اداری و استخدامی کشور، ۲ مورد شورای عالی امنیت ملی، ۲ مورد ابلاغیات شورای انقلاب فرهنگی، ۱۷ مورد مصوبات و ابلاغیات شورای امور اداری و استخدامی کشور، ۱۰ مورد ابلاغیات و بخشنامه‌های وزارت آموزش و پرورش را تشکیل می‌دهد. وزارت کار یک مورد، شهرداری تهران یک مورد، وزارت علوم و فن‌آوری یک مورد، وزارت کشور یک مورد، وزارت اقتصاد ۲ مورد، مجمع تشخیص مصحلت نظام ۳ مورد، فرماندهی کل قوا ۹ مورد، ستاد کل نیروهای مسلح ۴ مورد، شورای عالی قضایی ۷ مورد، شورای عالی امنیت ملی ۲ مورد، شورای عالی انقلاب فرهنگی ۲ مورد و ابلاغیات نیروی مقاومت بسیج ۱۲ مورد و ابلاغیات خاص نیروی مقاومت بسیج در خصوص مصوبات کمیته مشترک نیروی مقاومت بسیج و وزارت آموزش و پرورش در زمینه بسیج دانش‌آموزی ۴ مورد صادر شده است.

کتاب، بعد از مقدمه وارد قوانین موضوعه بسیج می‌شود. در بخش اول فصل اول پیشینه تاریخی صدور قوانین مربوط به آموزش نظامی و دفاع از کشور اشاره و اصل ۱۵۱ قانون اساسی را در این زمینه ذکر می‌کند و لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بسیج ملی به همراه سه ماده آن که از سوی شورای انقلاب فرهنگی ج. ا. ا. صادر شده‌اند به عنوان اولین مصوبات تشکیل بسیج را ضمیمه کرده‌اند. این بخش بیشتر به سابقه و قوانین صادر شده به تشکیل بسیج مربوط می‌شود. بخش دوم این فصل، به آمادگی رزمی و تقویت بنیه دفاعی کشور ارتباط دارد. مواد قانونی این بخش مربوط به وظیفه صدا و سیما و تبلیغات دفاعی، قانون خدمت وظیفه عمومی که در یک ماده و ۲ تبصره تبیین شده و اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و ماده ۹ وظیفه عمومی است. همچنین در این بخش اساسنامه مرکز تحقیقات استراتژیک دفاعی آمده است. در قسمت بعدی این بخش، متن تبصره ۴۷ قانون برنامه دوم توسعه و توسعه و تقویت بسیج و آمادگی دفاعی، مفاد ۳۳ قانون وصول برخی درآمدهای دولت و نحوه مصرف آنها و تقویت پایگاههای مقاومت بسیج مصوب مجلس شورای اسلامی و مفاد بند (ج) تبصره ۱۶ قانون بودجه ۷۶ کل کشور در خصوص معاف بودن درآمدهایی که صرف امور عام المنفعه و احداث پایگاههای مقاومت بسیج

می‌شود و مفاد (د) تبصره ۱۶ قانون بودجه ۷۶ کل کشور که در خصوص نحوه هزینه نمودن بودجه و اعتبارات است.

بخش سوم از فصل اول، مربوط به نگرش قانون بر به کارگیری پرسنل بسیجی در سازمانها و نهادهای دولتی و غیردولتی است. از جمله جذب نیروهای سازمان یافته بسیج در کمیته انقلاب اسلامی، مبارزه با مواد مخدر، جذب نیروهای بسیجی در سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت کالاها و به کارگیری نیروهای بسیجی در جهت جمع‌آوری تجهیزات دریافت ماهواره و... است.

بخش چهارم این فصل، به اهداف، مأموریت و وظایف بسیج در عرصه عمل پرداخته است. در بحث مأموریت به جذب آموزش عمومی آحاد مردم و سازماندهی؛ آموزش عمومی، عقیدتی و به انواع عضویت‌های بسیج، شامل بسیج عادی، بسیج فعال و بسیجی ویژه و پاسدار افتخاری می‌پردازد.

فصل دوم این کتاب، به روش، ابعاد و چگونگی سازماندهی ارتش بیست میلیونی پرداخته است. بخش اول از فصل دوم، روش جذب افراد در قوانین صادره از سوی مجاری تدوین قوانین در سطح نیروهای نظامی را بررسی می‌کند. بخش دوم، مربوط به آموزش نیروهای بسیجی است. روح حاکم بر تمامی این قوانین، مصوبات و ابلاغیه‌ها به روش آموزش نیروهای بسیجی و چگونگی در اختیار قرار گرفتن این نیروها در بسیج است. قسمت دومی که در این قوانین تجلی یافت نحوه برخورد انضباطی با آن دسته از بسیجیان است که از این قوانین در دوره‌های آموزش سرپیچی و سربراز زنند. بخش سوم، درجه‌بندی و ترفیعات نیروهای بسیجی با مرقومه‌ای از مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در دستورالعمل نحوه محاسبه و اعطای درجه به بسیجیان عادی و فعال را می‌آورد.

قوانین و ابلاغیه‌های صادره از سوی مبادی ذیربط در این خصوص اکثراً از سوی نهادهای نظامی است و کمتر قانونی از سوی نهادهای مقننه صادر شده‌اند. اهم این قوانین عبارتند از: ترتیب درجات و نحوه ارزشیابی و ترفیعات بسیجیان عادی و فعال در قانون مقررات استخدامی سپاه که شامل ۱- رزمنده ۲- رزمجو ۳- دریادل ۴- مجاهد، دستورالعمل مصوب نحوه محاسبه و اعطای درجه بسیجیان عادی و فعال مصوب مقام معظم فرماندهی کل قوا، متن ماده ۷۲ و ۷۳ قانون مقررات استخدامی سپاه در خصوص عوامل ارزشیابی عملکرد پرسنل بسیجی ویژه و متن ماده ۲۲۲

قانون مقررات استخدامی سپاه در خصوص نحوه تطبیق درجات پرسنل بسیجی است. پیام اصلی این قوانین توجه به آموزش، تعهدات و توجه به مشاغل بسیجیان، سنوات خدمتی، تحصیلات، آموزشهای دیده شده برای اعطای درجات مدنظر قانون گذار بوده‌اند. بخش چهارم این فصل، به ثبت قوانینی در مورد کلیات سازماندهی ارتش بیست میلیونی پرداخته است. در این بخش نیز قوانین و دستورالعملها اکثراً از مبادی نظامی است که از سوی نیروی مقاومت بسیج، ستاد کل نیروهای مسلح صادر شده‌اند و به تعیین ساختار کلی تشکیلات ارتش بیست میلیونی براساس اصولی که مورد توجه و نظر قانون گذار بوده اختصاص دارد.

بخش پنجم، مربوط به قوانین و ابلاغیه‌هایی است که در مورد بسیج دانش‌آموزی از سوی نهادهای ذیربط صادر شد و بخش ششم، مربوط به قوانین تشکیل بسیج دانشجویی اختصاص دارد.

در این بخش دستورالعمل تشکیل بسیج دانشجویی مصوب مقام معظم فرماندهی کل قوا ابلاغی ستاد فرماندهی کل قوا در ۶ ماده تدوین شده که شامل نحوه تشکیل بسیج دانشجویی، وظایف مرکز بسیج دانشجویی، نحوه همکاری بسیج دانشجویی و نیروی مقاومت بسیج، نحوه برنامه‌ریزی، سیاست گذاری، تنظیم طرحهای بسیج دانشجویی و تمرکزگرایی فعالیتهای بسیج دانشجویی است.

بخش هفتم، به قوانین مرتبط با بسیج اداری و کارگری می‌پردازد. در این بخش ابتدا نظریه معاون اجرایی سازمان امور اداری و استخدامی کشور در خصوص نحوه احتساب سوابق خدمت مستخدمان دستگاههای دولتی در پایگاه بسیج مستضعفان سپاه پاسداران و سپس دستورالعمل تشکیل رده‌های مقاومت بسیج در ادارات مصوب ۲۷/ شهریور/۶۹ فرماندهی معظم کل قوا را آورده‌اند.

بخش هشتم، به ثبت و ضبط قوانین مربوط به فراخوانی و اعزام نیروهای بسیجی به جبهه مشخص شده است. بخش نهم، شامل نحوه پرداخت حقوق و مستمری وراثت در موارد به کارگیری، شهادت و جانبازی است.

فصل سوم کتاب، به قوانینی در خصوص تسهیلات، خدمات و حمایتهای قانونی از بسیج می‌پردازد. اول این فصل، نگرش کلی قانون بر خدمات‌دهی به بسیجیان و جانبازان و سایر ایثارگران را آورده‌اند.

در بخش دوم، تسهیلات و خدمات استخدامی و اشتغال بسیجیان را در پرتو قانون برشمرده‌اند. بخش سوم، به تدوین قوانین در خصوص تسهیلات و خدمات اداری و پرسنلی براساس سابقه خدمت، ترفیعات، گروه، پایه، رتبه پرداخته است. بخش چهارم، تسهیلات و خدمات آموزشی و تحصیلی را در پرتو قوانین صادره از سوی مراجع ذیصلاح مورد بررسی قرار می‌دهد و برمی‌شمرد.

بخش پنجم، به تسهیلات خاص ورود رزمندگان و ایثارگران به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور و بخش ششم، به تسهیلات و حمایت‌های قانون خدمت وظیفه عمومی اختصاص دارد. بخش هفتم نیز، مربوط به صدور قوانین و ابلاغیه‌هایی در خصوص تسهیلات و حمایت‌های حقوقی و قضایی از رزمندگان پرداخته است.

بخش هشتم، شامل قوانین تسهیلی در مورد بیمه و خدمات درمانی بسیجیان و رزمندگان است. بخش نهم، به قوانینی اشاره دارد که تسهیلات در واگذاری سهام کارخانجات دولتی به بسیجیان را فراهم کرده است و کلیه قوانین، ابلاغیه‌ها و بخش‌نامه‌هایی را که در این خصوص صادر شده‌اند، آورده است. در بخش دهم، تسهیلات و خدمات در واگذاری زمین، مسکن، ساختمان - که در پرتو قوانینی برای بسیجیان و رزمندگان در نظر گرفته‌اند و به مراجع ذیصلاح ابلاغ کرده‌اند - آمده است.

در بخش یازدهم، قوانین تسهیلات و خدمات در زمینه صدور پروانه کسب و کارت بازرگانی را آورده‌اند.

بخش دوازدهم، درباره قوانین صادره در موارد متفرقه تسهیلات و خدمات حمایتی از رزمندگان و بسیجیان، مانند تأسیس مدارس غیرانتفاعی، تشکیل کانون بسیج جوان، شرکت و عضویت در کانونهای بسیج، مصوبه شورای عالی اداری در خصوص صدور کارت سابقه جبهه رزمندگان آمده است.

فصل چهارم کتاب، به قوانین و بخشنامه‌های مربوط به جانبازان اختصاص دارد. فصل پنجم این اثر، در برگیرنده قوانین و بخشنامه‌های خاص مربوط به آزادگان است.

ثرويشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگي
پرتال جامع علوم انسانی